

Datum van
inontvangstneming

:

03/12/2021

Zaak C-583/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

20 september 2021

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Social n.º 1 de Madrid (Spanje)

Datum van het verwijzingsbesluit:

30 juli 2021

Verzoekende partij:

NC

Verwerende partijen:

DA

DV

GC

BA

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Ontslag van een werknemer van een notariskantoor – Werknemer die heeft gewerkt voor de verschillende notarissen die elkaar hebben opgevolgd op dat notariskantoor – Ontslagvergoeding – Berekening van de anciënniteit van de werknemer – Relevante datum voor die berekening

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Richtlijn 2001/23/EG – Behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen – Toepasselijkheid op werknemers van notariskantoren – Artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Is artikel 1, lid 1, onder a), van richtlijn 2001/23/EG van de Raad van 12 maart 2001 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen, en daarmee de inhoud van deze richtlijn, van toepassing op de situatie waarin een notaris – een ambtenaar die tevens particulier werkgever is van het personeel dat bij hem in dienst is en wiens werkgeverschap wordt geregeld door het algemene arbeidsrecht en de betreffende sectorale collectieve arbeidsovereenkomst – het ambt en het protocol overneemt van de vorige notaris, de ambtelijke werkzaamheden op dezelfde werkplek met dezelfde materiële voorzieningen voortzet en het personeel van die vorige notaris overneemt?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2001/23/EG van de Raad van 12 maart 2001 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen. Artikel 1, lid 1, onder a)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

- Ley Orgánica del Notariado Wet (organieke wet op het notarisambt) van 28 mei 1862

Artikel 1: „De notaris is de openbare ambtenaar die gemachtigd is om, overeenkomstig de wet, overeenkomsten en andere buitengerechtelijke akten te bekrachtigen.

Er zal in het gehele Koninkrijk slechts één categorie van dergelijke ambtenaren zijn.”

- Decreto (besluit) van 2 juni 1944 tot definitieve goedkeuring van het Reglamento de la organización y régimen del Notariado (reglement op de organisatie en de regeling van het notariële beroep), zoals gewijzigd bij Real Decreto (koninklijk besluit) 457/2007 van 19 januari 2007 en bij Real Decreto 140/2015 van 6 maart 2015 betreffende de notariële afbakening.

Artikel 69: „(Onder openbaar ambt wordt verstaan) het geheel van persoonlijke en materiële middelen dat is ingericht voor de vervulling van dit doel (van het openbaar ambt van notaris).”

Artikel 272: „Het notarieel protocol omvat de openbare akten en andere documenten die er elk jaar in worden opgenomen (...)”.

- Estatuto de los Trabajadores (werknemersstatuut)

Artikel 44

„1. De overgang van een onderneming, vestiging of zelfstandige productie-eenheid daarvan leidt niet automatisch tot beëindiging van de arbeidsverhouding; de nieuwe werkgever treedt in de uit de arbeidsovereenkomst en de sociale zekerheid voortvloeiende rechten en verplichtingen van de vorige werkgever, met inbegrip van de pensioenverplichtingen, onder de in de toepasselijke bijzondere regelgeving gestelde voorwaarden en, in het algemeen, in alle verplichtingen inzake aanvullende sociale bescherming die de vervreemder is aangegaan.

2. In dit artikel geldt als overgang van onderneming de overgang, met het oog op voortzetting van een al dan niet hoofdzakelijk economische activiteit, van een economische eenheid die haar identiteit behoudt, waaronder een geheel van georganiseerde middelen wordt verstaan.”

Artikel 52, onder c): „De arbeidsovereenkomst kan worden beëindigd [...] indien een van de in artikel 51, lid 1, bedoelde redenen zich voordoet en de beëindiging betrekking heeft op een aantal werknemers dat lager is dan de in die bepaling vastgestelde drempel.”

Artikel 53

„1. Het besluit tot beëindiging op grond van het bepaalde in het voorgaande artikel moet voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a) aan de werknemer moet schriftelijk de reden voor de beëindiging worden meegedeeld;
- b) tegelijk met de schriftelijke mededeling moet aan de werknemer een vergoeding van twintig dagen salaris per gewerkt jaar worden toegekend, waarbij de vergoeding ingeval een periode minder dan één jaar bestrijkt, wordt berekend pro rata van het aantal gewerkte maanden, en maximaal twaalf maandsalarissen bedraagt.”

Artikel 56

„1. Wanneer het ontslag ongeldig is verklaard, kan de werkgever tot vijf dagen na de betekening van het vonnis kiezen tussen wederindienstneming van de werknemer en de betaling van een vergoeding gelijk aan 33 dagen loon per dienstjaar, waarbij perioden van minder dan één jaar worden meegeteld pro rata van het aantal gewerkte maanden, tot een maximum van 24 maandlonen. De keuze voor betaling van een vergoeding leidt tot beëindiging van de arbeidsovereenkomst, die ingaat op de datum waarop de arbeid daadwerkelijk wordt stopgezet.”

(...).

- II Collectieve arbeidsovereenkomst van notarissen en werknemers (BOE van 16 september 2017)

Artikel 50: „De beëindiging van de arbeidsverhouding ten gevolge van overplaatsing (waarvoor verandering van domicilie nodig is) of verlof om redenen van persoonlijke aard van de notaris, geeft recht op de vergoeding waarin op elk moment is voorzien in de geldende wetgeving voor het geval van overplaatsing of beëindiging om objectieve redenen (thans vastgesteld op twintig dagen salaris per dienstjaar, naar rato van maanden voor perioden van minder dan een jaar, en met een maximum van twaalf maandelijkse uitkeringen, overeenkomstig artikel 40, lid 1, of artikel 52 onder c), van het werknemersstatuut), een en ander in overeenstemming met de werkelijke anciënniteit bij de vertrekkende notaris. Deze schadeloosstelling is niet verschuldigd indien een van de volgende situaties zich voordoet:

1. In geval van een overeenkomst tussen notarissen, indien de werknemer bij de andere notarissen blijft.
2. Indien de werknemer vóór of tegelijk met de overplaatsing, op initiatief van de werknemer, met een andere notaris overeenstemming bereikt over de voortzetting van zijn werkzaamheden, mits de notaris die de werknemer in dienst neemt, de erkenning van de anciënniteit met het oog op de vergoeding handhaaft.
3. Als de werknemer samen met de notaris naar de nieuwe werkplek gaat.
(...)”.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Verzoeker, NC, heeft op het notaris Kantoor te (...) zijn diensten verricht voor de volgende notarissen, die dat ambt in de volgende periodes hebben bekleed:
 - Voor de notarissen DA en CG: van 24 mei 2004 tot en met 30 november 2012.
 - Voor de notaris DA: van 1 december 2012 tot en met 25 april 2014.
 - Voor de notaris DV: van 1 februari 2015 tot 30 september 2019.
 - Voor de notaris BA: van 11 februari 2020 tot 16 maart 2020.
- 2 Op 30 september 2019 heeft de notaris DV aan NC een brief overhandigd waarin hij hem in de gelegenheid stelde om naar zijn nieuwe standplaats te verhuizen of de arbeidsverhouding te beëindigen. NC heeft ervoor gekozen de arbeidsverhouding te beëindigen en het saldo en de ontslagvergoeding te ontvangen, waaronder een ontslagvergoeding ten bedrage van 10 071,20 EUR.

- 3 BA is op 29 januari 2020 benoemd tot notaris van het genoemde notariaat. BA had in december 2019 met NC gesproken om na zijn ambtsaanvaarding over zijn diensten te kunnen beschikken.
- 4 Op 11 februari 2020 heeft notaris BA met NC een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd gesloten, met een proeftijd van zes maanden.
- 5 Op 15 maart 2020 heeft de Dirección General de Seguridad Jurídica y Fe Pública (directoraat-generaal van juridische veiligheid en notariële diensten) in het kader van de beheersing van de COVID-19-pandemie instructies uitgevaardigd volgens welke alleen dringende zaken mogen worden behandeld, de notariskantoren de door de autoriteiten aanbevolen maatregelen inzake scheiding en fysieke afstand dienen toe te passen en ploegendiensten moeten worden ingesteld op basis van het aantal werknemers.
- 6 Op 16 maart 2020 zijn NC en twee andere werknemers naar het notariskantoor gegaan en hebben zij de notaris BA verzocht om bovengenoemde instructies uit te voeren. BA zei hun in zijn kantoor de volgende letterlijke zin: „Dit is geen coöperatie”. In de namiddag van dezelfde dag heeft BA aan NC een brief gezonden waarin hij het dienstverband met ingang van dezelfde dag beëindigde op grond dat de proeftijd niet succesvol was doorlopen.
- 7 NC heeft bij de verwijzende rechter een ontslagvordering ingesteld strekkende tot vaststelling van, enerzijds, de nietigheid van het ontslag en, anderzijds, de onrechtmatigheid ervan, met een beroep op een anciënniteit die is opgebouwd sinds 24 mei 2004 (de datum waarop hij bij het notariskantoor in dienst is getreden). Dit beroep is gericht tegen zijn laatste werkgever, de notaris BA, alsmede – om redenen van procesbevoegdheid – tegen zijn vorige werkgevers, de notarissen DA, DV en CG.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 8 Verzoeker is van mening dat als referentiedatum voor de berekening van de ontslagvergoeding moet worden genomen de datum waarop hij bij het notariskantoor is gaan werken (24 mei 2004), terwijl de verwerende partij van mening is dat de relevante datum daarvoor de datum is waarop de arbeidsverhouding tussen haar en verzoeker is begonnen (11 februari 2020).

Korte motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 9 De verwijzende rechter zet uiteen dat in Spanje de notaris een openbaar ambtenaar is die in zijn ambt wordt aangesteld door middel van een vergelijkend onderzoek, maar die tevens de werkgever is van de werknemers die onder zijn verantwoordelijkheid vallen, met wie hij arbeidsovereenkomsten heeft gesloten waarop alle algemene en Unierechtelijke arbeidswetgeving van toepassing is, en die verplicht is zich in te schrijven bij het Régimen Especial de la Seguridad

Social de Trabajadores Autónomos (bijzondere socialezekerheidsstelsel voor zelfstandigen, RETA). Notarissen onderhandelen ook met hun werknemers, via hun respectieve vertegenwoordigers, over collectieve arbeidsovereenkomsten, tot 2010 op regionaal niveau en vanaf dat jaar op staatsniveau.

- 10 Wanneer een notaris zijn ambt neerlegt, hetzij door overplaatsing, hetzij door pensionering, moet zijn opvolger, die kan besluiten al dan niet in dezelfde fysieke ruimte verder te gaan, het archief („protocol”) van de vorige notaris gedurende 25 jaar bewaren en op verzoek van de gebruikers afschriften en verklaringen afgeven van de door de vorige notaris verrichte handelingen, waarbij het gebruikelijk (maar niet wettelijk verplicht) is dat de nieuwe titularis het personeel en de faciliteiten, het zogenaamde „openbaar ambt”, in stand houdt. Er bestaat geen uitdrukkelijke bijzondere regel, noch een conventionele regel, voor de situatie van het personeel in geval van ontslag, behalve in geval van overplaatsing of verlof om redenen van persoonlijke aard van de notaris.
- 11 De verwijzende rechter wijst erop dat het in onderhavige zaak gaat om een beëindiging van de arbeidsverhouding wegens het niet succesvol volbrengen van de proeftijd – die dus niet het gevolg is van een overplaatsing van de notaris naar een ander ambt – waarop zonder enige twijfel de algemene regels voor dit soort ontslag van toepassing zijn en waarvoor het van essentieel belang is de in aanmerking te nemen anciënniteit te bepalen, ongeacht of het ontslag rechtmatig of onrechtmatig is, aangezien in beide gevallen het recht op schadeloosstelling ontstaat, berekend op basis van het werkelijke loon en de anciënniteit van de werknemer, met bepaalde grenzen naargelang het ontslag rechtmatig of onrechtmatig is.
- 12 De verwijzende rechter is van oordeel dat – gelet op het feit dat de werknemer sinds 24 mei 2004 ononderbroken zijn diensten in loondienst heeft verricht voor rekening van de verschillende notarissen die achtereenvolgens het ambt van notaris in de plaats (...) hebben bekleed, dat hij met hen verbonden is door een gewone arbeidsverhouding en zijn diensten verricht op dezelfde werkplek, dat zijn werkgever sinds 11 februari 2020 de nieuwe titularis, BA, is, die de werknemers die voor de vorige notaris die dit ambt bekleedde hadden gewerkt, heeft overgenomen op dezelfde werkplek, waar het protocol wordt gehouden, en met dezelfde materiële elementen, zonder de anciënniteit over te nemen die is ontstaan door het begin van de band met het notariaat, en die vervolgens heeft beslist om de werknemer te ontslaan wegens het niet succesvol doorlopen van de proeftijd – de vraag rijst of een dergelijke situatie valt binnen de werkingssfeer van artikel 1, lid 1, onder a), van richtlijn 2001/23/EG van de Raad van 12 maart 2001 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen, waarin wordt bepaald dat deze richtlijn van toepassing is „op de overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen op een andere ondernemer ten gevolge van een overdracht krachtens overeenkomst of een fusie”.

- 13 De verwijzende rechter herinnert eraan dat, indien de vordering ingesteld naar aanleiding van het ontslag wordt toegewezen en richtlijn 2001/23/EG in casu van toepassing wordt geacht, de relevante datum van anciënniteit voor de berekening van de vergoeding 24 mei 2004 zou zijn, overeenkomstig de bepalingen van deze richtlijn. Hij wijst er voorts op dat de algemene nationale arbeidswetgeving dit personeel niet uitsluit van de toepassing van het arbeidsrecht en dat de collectieve arbeidsovereenkomsten (die hoe dan ook niet in strijd konden zijn met de wettelijke regeling of het Unierecht) alleen de situatie hebben geregeld die is ontstaan door de beëindiging van de arbeidsovereenkomst als gevolg van de overplaatsing van de notaris naar een ander ambt.
- 14 Ten slotte refereert de verwijzende rechter aan de schaarse bestaande nationale rechtspraak over de arbeidsverhoudingen tussen notarissen en hun werknemers. Enerzijds haalt de verwijzende rechter het arrest van de Tribunal Supremo (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken) van 15 december 2004 aan, waarin onder verwijzing naar een artikel van het Reglamento Notarial (notarieel reglement) van 1956 is gepreciseerd dat deze bepaling moet worden opgevat als „noodzakelijkerwijs ingetrokken, althans sinds de uitvaardiging van het werknemersstatuut, waarvan de Disposición Derogatoria (intrekkingsbepaling) alle bepalingen die tegen deze wet indruisten, nietig heeft gemaakt. Bij de in artikel 2 opgesomde bijzondere arbeidsverhoudingen worden de werknemers van notarissen niet genoemd, en bij de in artikel 49 opgesomde opzeggingsgronden wordt de opzegging door de werkgever niet genoemd, behalve in geval van pensionering of overlijden en van opzegging om objectieve redenen in de gevallen bedoeld in de artikelen 51 en 52, onder c), van het werknemersstatuut. Dit betekent dat alleen de regels die verenigbaar zijn met de regeling van de arbeidsverhouding in het werknemersstatuut, uit dat besluit zullen overblijven, en de regels betreffende de beëindiging van de arbeidsovereenkomst vallen daar niet onder”. Anderzijds vermeldt de verwijzende rechter het arrest van de Tribunal Supremo van 23 juli 2010, waarin werd gesteld dat de juridische aard van de openbare functie die de notaris uitoefent „hem niet scheidt van zijn hoedanigheid van werkgever, zoals vastgelegd in artikel 1, lid 2, van het werknemersstatuut, hetgeen betekent dat hij de verplichtingen moet nakomen die de arbeidswetgeving aan de werkgever oplegt (...)”, maar waarin verder werd gesteld dat „de notaris geen houder is van een organisatie van persoonlijke en materiële middelen die bij de overdracht van het ambt waarin hij de hem toekomende openbare functie heeft uitgeoefend, een dynamiek van bedrijfsopvolging kan doen ontstaan, aangezien zijn opeenvolgende benoemingen en latere overdrachten afhankelijk zijn van de rijksoverheid. Evenmin wordt hij door zijn benoeming in een bepaald notarisambt eigenaar van het geheel van organisatiestructuren dat dit ambt kenmerkt, doch slechts de bewaarder van het protocol ervan en het zichtbare hoofd van de openbare functie – die geen openbare dienst in eigenlijke zin is – welke in dit ambt wordt uitgeoefend”.